

compared to early 2014 decreased by \$ 13.7 billion or 24%.

Ukraine remains attractive for foreign investment, but not sufficiently integrated into the world economy. Therefore, the violation of stability in external markets affects internal processes.

Key words: investment climate, foreign investment, attracting volumes, issues, factors.

УДК 631.893:631.874.2

МЕХАНІЗМ УДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

С. М. Колотуха, кандидат економічних наук

В. П. Бечко, кандидат економічних наук

К. М. Мельник, кандидат економічних наук

Уманський національний університет садівництва

Розглядаються проблеми розвитку кредитних відносин банківського сектору та сільськогосподарських товаровиробників у нових умовах господарювання. Вносяться пропозиції щодо активізації інвестиційного процесу та запровадження нових в аграрній галузі.

Ключові слова: сільськогосподарські товаровиробники, кредит, кредитні зобов'язання, застава, пільгове кредитування, лізинг, факторинг.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання підвищується потреба сільськогосподарських підприємств у зовнішніх джерелах фінансування своєї діяльності. При цьому дуже важливим є дотримання оптимальної структури капіталу підприємства, адже від цього значною мірою залежить його фінансова стійкість та кредитоспроможність.

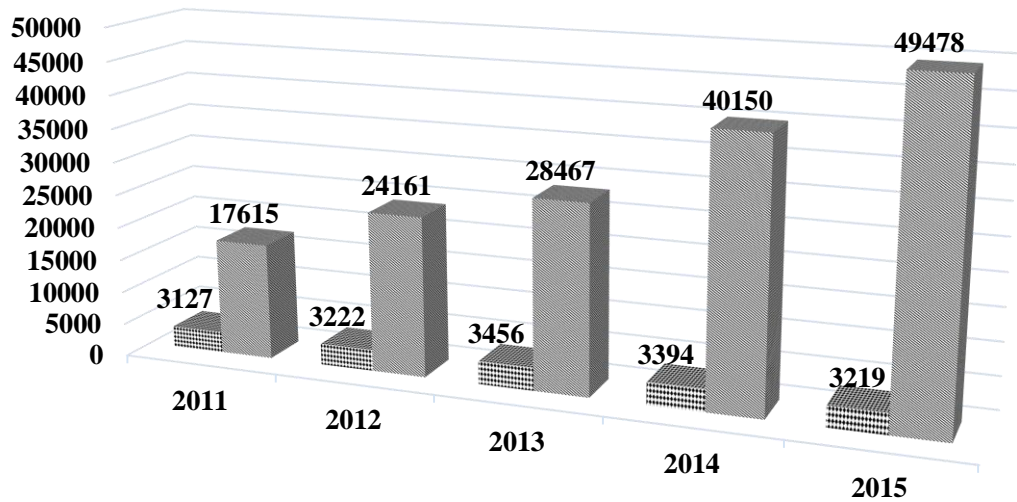
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансово-кредитного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, як теоретичного, так і практичного спрямування розглядаються у працях багатьох науковців, зокрема, таких вчених-економістів як О.В. Гривківська [2], О.Є. Гудзь [3,4], М.Я. Дем'яненко [4], С.М. Колотуха [6,7], К.А. Олійник [8], П.Т. Саблук [5], П.А. Стецюк [11,12], О.О. Супрун [13,14], Н.С. Танклевська [14], З.Б. Янченко [15] та інших.

Проте в умовах ринку і розвитку різних форм господарювання багато аспектів цієї важливої проблеми вимагають подальших поглиблених досліджень з метою пошуку шляхів удосконалення фінансово - кредитного механізму.

Методика досліджень. У статті використано такі методи дослідження; абстрактно-логічний, економіко – статистичний, порівняння, монографічний, табличний, графічний, наукового узагальнення.

Результати досліджень. З метою проведення аналізу стану кредитного забезпечення ВАТ «Шубиноставське» проаналізуємо динаміку активів підприємства та джерел утворення активів (пасиви) підприємства, щоб визначити

частку довго- та короткострокових зобов'язань підприємства у загальній сумі балансу та у структурі довгострокових та поточних зобов'язань зокрема. Так, впродовж 2011-2015 років відбулося зменшення частки оборотних активів з 15,1% до 6,1%. Відповідно питома вага необоротних активів збільшилася з 84,9% до 93,9% (рис. 1).

	2011	2012	2013	2014	2015
▲ Оборотні активи	3127	3222	3456	3394	3219

Рис. 1. Динаміка активів ВАТ «Шубиноставське» за роками, тис. грн

Витрати майбутніх періодів відсутні в структурі як активів, так і пасивів досліджуваного підприємства у досліджуваному періоді і тому не мають впливу на їх динаміку.

Водночас спостерігається збільшення за всіма статтями активу і пасиву балансу, в результаті чого валюта балансу зросла більш як у два з половиною рази (рис. 1 – 2). При цьому найбільшими темпами зростали власний капітал, що збільшився на 28025,0 тис. грн або більш ніж у 2,4 рази та необоротні активи – у 2,8 рази. Вартість оборотних активів збільшилась на 2,9% і на кінець досліджуваного періоду склала 3219,0 тис. грн.

Найбільшу питому вагу у складі пасивів ВАТ «Шубиноставське» займає власний капітал. При чому, спостерігається зростання його частки з 93,7% у 2011 році до 89,6% у 2015 році. За досліджуваний період величина власного капіталу зросла в 2,5 рази і на кінець 2014 року склала 47216,0 тис. грн (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка джерел утворення активів (пасивів) ВАТ «Шубиноставське» за роками, тис. грн

Аналіз структури джерел утворення ресурсів у ВАТ «Шубиноставське» засвідчує збільшення поточних зобов'язань у 3,7 рази та зниження довгострокових зобов'язань на 2,9%. Так, у 2015 році довгострокові зобов'язання становили 97,1 тис. грн, що складає 0,2% пасивів досліджуваних підприємств. Частка поточних зобов'язань у структурі джерел утворення ресурсів складала 10,2% або 5383,9 тис. грн (рис. 3).

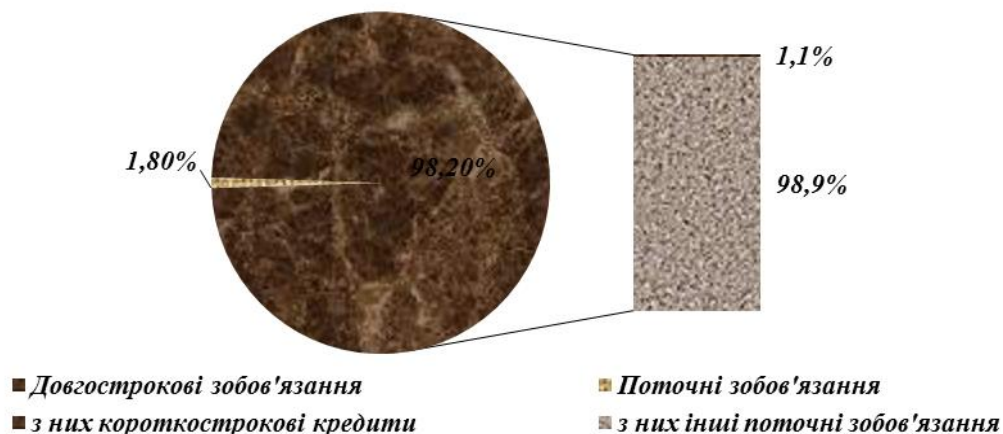

Рис. 3. Частка короткострокових кредитів у структурі зобов'язань ВАТ «Шубиноставське» в 2014 році, %

Варто зазначити, що зовсім незначну частину боргових коштів складають кредити комерційних банків. Так, у 2014 році питома вага кредитів у загальній величині зобов'язань ВАТ «Шубиноставське» складала 2,9%, з яких 1,1% короткострокові кредити (рис. 3), 1,8% – довгострокові кредити. У структурі довгострокових зобов'язань питома вага кредитів у 2014 році сягає 100%, тоді як частка короткострокових кредитів у поточних зобов'язаннях господарства складає 1,1%. Таким чином, кредити банків сьогодні відіграють не досить суттєву

роль у фінансовому забезпеченні господарської діяльності ВАТ «Шубиноставське».

ВАТ «Шубиноставське» також отримувало кредити протягом 2011-2015 років на поточні потреби в Лисянському відділенні „Райффайзен Банк Аваль”, динаміка яких розглянута в таблиці 1:

**1. Структура кредитів, наданих ВАТ «Шубиноставське»
Лисянським відділенням ПАТ „Райффайзен Банк Аваль” за роками**

Показники	2011		2012		2013		2014		2015	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Сума отриманих кредитів	135,0	100	140,0	100	387,10	100	289,4	100	157,1	100
а) з них на загальних умовах	117,4	86,96	84,03	60,02	158,71	41,0	289,4	44,0	157,1	39,04
на умовах часткової компенсації процентної ставки	17,60	13,04	55,97	39,98	228,39	59,0	-	-	-	-
б) з них довгострокові	100,0	74,07	90,00	64,29	387,10	100,	189,4	65,4	97,10	61,81
короткострокові	35,00	25,93	50,00	35,71	-	-	100,0	34,5	60,00	38,19
2. Відсоткові ставки за кредитами	25,00	X	19,00	X	20,00	X	25,00	X	22,00	X
3. Частка процентної ставки, відшкодована з бюджету	16,0	X	15,0	X	16,00	X	-	X	-	X

Таким чином дані таблиці 1 свідчать про наявну тенденцію до зростання кредитування об'єкта дослідження з 135,00 тис. грн. у 2011 році до 387,10 тис. грн. у 2013 році, зокрема на пільгових умовах, що свідчить про ефективність дій з боку держави по підтримці аграріїв, що стимулювали зростання кредитування даної галузі. Так, у 2013 році обсяг кредитування на умовах часткової компенсації процентної ставки за надані кредити зріс у порівнянні з 2011 роком майже у 13 разів на 210,79 тис. грн. Відповідно кредитування на загальних умовах протягом досліджуваного періоду мало тенденцію до зниження. Так в 2011 році сума кредитів, наданих на загальних умовах становила 86,96% від загального обсягу кредитів, наданих ВАТ «Шубиноставське», тоді як у 2013 році ця частка зменшилась до 41,0%. При цьому у 2013 році підприємство отримало найбільшу кількість кредитів, до того ж більшу їх частину склали довгострокові кредити з періодом погашення 5-10 років. Проте у 2014-2015 роках

ситуація дещо змінилася. Обсяг отриманих кредитів значно зменшився: на 25,2% у 2014 році в порівнянні з 2013 роком та на 45,7% у 2015 році в порівнянні з попереднім, хоча протягом досліджуваного періоду даний показник зріс на 16,4%.

Зміну структури короткострокових і довгострокових кредитів ВАТ «Шубиноставське» розглянемо на рис. 4:

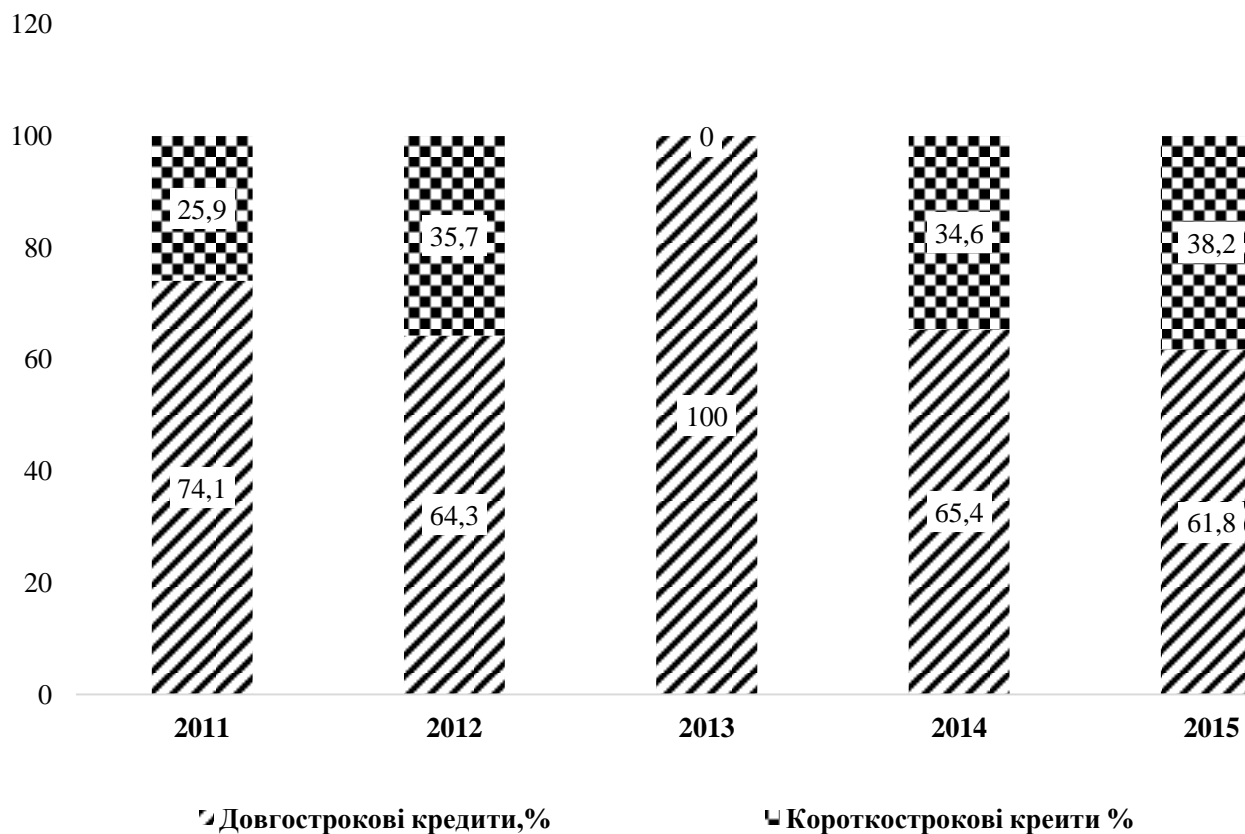

Рис.4. Динаміка структури довгострокових та короткострокових кредитів ВАТ «Шубиноставське» за роками, %

Дані рис. 4 показують, що із наданих банківськими установами кредитів ВАТ «Шубиноставське» у 2015 році 61,8% кредитів становили довгострокові кредити, а 38,2% – короткострокові. Позитивним у практиці кредитування ВАТ «Шубиноставське» виявився 2013 рік, в якому 100% склали кредити довгострокового характеру, що сприяло розширенню виробничої діяльності господарств, оновленню матеріально-технічної бази, активізації інвестиційної діяльності, а відповідно і зростанню фінансових результатів господарювання.

Кредитна експансія дає позитивний ефект, коли вона в результаті дає приріст обсягів випуску товарів і послуг національними виробниками, за умови, що номінальний приріст обсягів випуску у вартісному вимірнику не цілком поглинається зростанням цін (табл. 2). Як свідчать дані табл. 2 частка кредитів у доходах від реалізації продукції сільського господарства за досліджуваний період має тенденцію до зменшення, при цьому залишається недостатньою. Найвищою вона була у 2013 році і складала 3,05%, тоді як у розвинених країнах даний показник сягає 70%.

2. Відношення обсягів кредитів, залучених ВАТ «Шубиноставське» до доходів від реалізації продукції за роками

Показник	2011	2012	2013	2014	2015	Зміна за 5 років (+,-)
Залучено банківських кредитів, тис. грн	135,0	140,0	387,1	289,4	157,1	+22,1
Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	12428	17419	12689	19487	24608	+12180,0
Частка кредитів банків у доходах від реалізації продукції сільського господарства, %	1,09	0,80	3,05	1,49	0,65	-0,44п.п

Вплив на формування та реалізацію кредитної політики комерційного банку мають проблеми, пов'язані з розвитком ринку забезпечення кредитних зобов'язань. Згідно з принципом кредитування – забезпеченості кредиту, банк повинен мати право для захисту своїх інтересів в процесі кредитування, тобто недопущення збитків від неповернення боргу через неплатоспроможність позичальника..

В сучасних умовах застосовуються такі форми забезпечення кредитів (рис. 5).

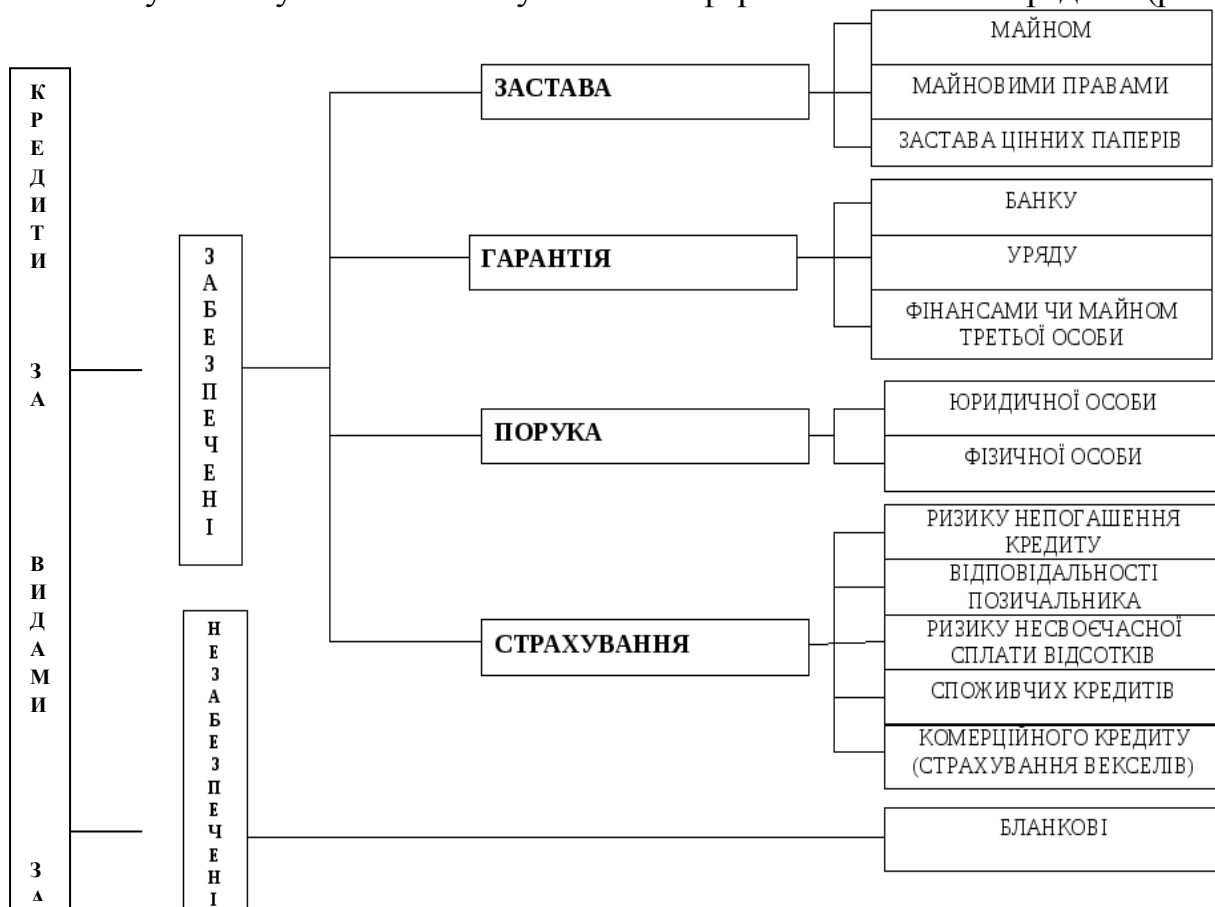

Рис. 5. Основні види забезпечення кредитних зобов'язань

У вітчизняній банківській практиці найбільш поширеною, ефективною і безпечною формою забезпечення є застава. Так, протягом останніх років частка застави займає до 80-90% в сукупності всіх форм забезпечення, які використовуються українськими комерційними банками при кредитуванні сільськогосподарських підприємств

Кожен вид застави має свої особливості та вимагає уваги на окремих етапах процедури відносин між банком (кредитором) з одного боку та сільськогосподарським підприємством-позичальником чи третьою особою (заставадавцем – майновим поручителем) з іншого(рис. 6).

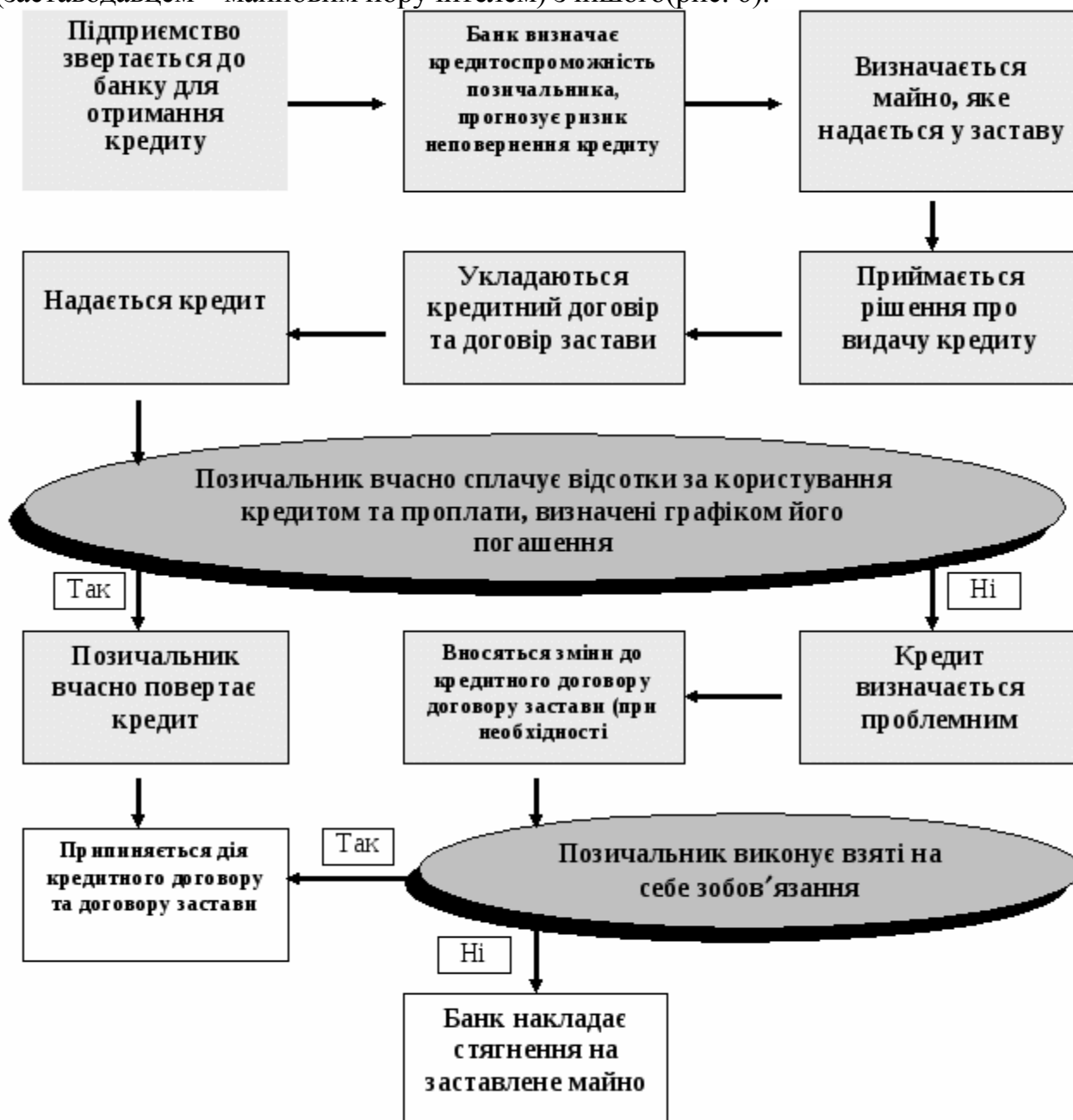

Рис.6. Механізм використання застави для забезпечення кредитних зобов'язань

Аналіз кредитних договорів ВАТ «Шубиноставське» з комерційними банками на предмет застави дозволяє стверджувати, що на сьогодні банківські установи висувають більш високі вимоги до заставного майна. При цьому

значення коефіцієнта покриття кредиту заставним майном коливається від 1,5 до 2. Це означає, що якщо підприємство надає в заставу якийсь об'єкт ринковою вартістю 2 млн грн, то воно може розраховувати на залучену суму кредиту обсягом в 1 млн грн.

Для того, щоб встановити прогнозовану величину залучених ВАТ «Шубиноставське» кредитів за період 2016–2019 років слід розрахувати середній темп зміни обсягу отриманих позик за досліджуваній період – 2011–2015 рр. За методом аналітичного вирівнювання ряду динаміки обсягів кредитів було встановлено тенденцію цього процесу. Далі використано наступне рівняння тренду:

$$Y_t = a + bt, \quad (1)$$

де Y_t – вирівняні середні значення динамічного ряду результативної ознаки – обсягу залучених ВАТ «Шубиноставське» кредитів, тис. грн.

a b – параметри рівняння (початковий рівень і щорічний приріст), тис. грн.

t – позначення часу (порядковий номер періоду – факторна ознака), рік.

Для визначення параметрів рівняння складено спрощену систему рівнянь. Для цього початок відліку часу ($t = 0$) перенесемо на середину динамічного ряду.

$$\begin{cases} \sum Y = na + b \sum t \\ \sum Yt = a \sum t + b \sum t^2 \end{cases}, \quad (2)$$

де Y – фактичний рівень ряду динаміки;

n – кількість членів ряду динаміки.

Після розв'язку було одержано наступне:

$$a = \frac{\sum Y}{n}, \quad (3)$$

$$b = \frac{\sum Yt}{\sum t^2}, \quad (4)$$

За допомогою складеної аналітичної таблиці⁴ було визначено параметри рівняння.

3. Вихідні дані для розрахунку пошукового прогнозу обсягів залучених кредитів ВАТ «Шубиноставське»

Рік	Обсяг залучених кредитів, тис. грн, Y	Час, t	t^2	Yt	$Y_t = a + bt$
2015	135,0	1	1	135,0	285,71
2016	140,0	2	4	280,0	349,7
2017	387,1	3	9	1161,3	413,69
2018	289,4	4	16	1157,6	477,68
2019	157,1	5	25	785,5	541,67
$n=5$	$\sum Y = 1108,6$	$\sum t = 15$	$\sum t^2 = 55$	$\sum Yt = 3519,4$	$\sum Y_t = 2068,45$

Так, в середньому вони склали:

$$a = \frac{\Sigma Y}{n} = \frac{1108,6}{5} = 221,72 \text{ тис. грн,} \quad (3.5)$$

$$b = \frac{\Sigma Yt}{\Sigma t^2} = \frac{3519,4}{55} = 63,99 \text{ тис. грн,} \quad (3.6)$$

Отже, рівняння тренду має вигляд:

$$Y = 221,72 + 63,99t \quad (3.7)$$

Таким чином, у середньому за період 2011–2015 роки обсяг залучених кредитів ВАТ «Шубиноставське» зростав на 221,72 тис. грн. Далі через послідовне підставлення в рівняння значення t , отримано вирівняний ряд динаміки обсягів кредитування об'єкта дослідження та розраховано прогнозовані величини на період 2015–2019 роки (рис. 7).

Рис. 7. Прогнозні обсяги кредитів, залучених ВАТ «Шубиноставське» за роками

З рисунку 7 видно, що при збереженні існуючої тенденції обсяги кредитів, отриманих досліджуваним підприємством будуть становити у 2019 році 861,62 тис. грн.

Стримує розвиток банківського кредитування сільськогосподарських підприємств і відсутність дієвого механізму застави майна. Домінуючою формою фінансування аграрного сектору в зарубіжних країнах є кредитування сільськогосподарських підприємств під заставу землі (земельно-іпотечне кредитування) з подальшим рефінансуванням відповідних кредитних вимоги.

За відсутності земельної іпотеки в якості кредитної застави можуть використовуватися складські свідоцтва та інші товаророзпорядчі документи на сільськогосподарську продукцію. Просте складське свідоцтво є документом на пред'явника, який надає можливість власнику такого свідоцтва розпорядитися зерном протягом терміну його зберігання – продати, обміняти або передати в заставу. При цьому власник простого складського свідоцтва в установленому порядку повинен повідомити зерновий склад, де зберігається зерно, на яке було видано це свідоцтво, про здійснену передачу свідоцтва і зерна в заставу.

Слід зазначити, що для операцій кредитування краще підходить подвійне складське свідоцтво. Воно являє собою товаророзпорядчий документ, що складається з двох частин: частина А – складське свідоцтво і частина Б –

заставне свідоцтво. Подвійне складське свідоцтво підтверджує право власності на здане на зберігання зерно, описує кількість і якість зданого зерна, термін і спосіб зберігання, плату за зберігання і зобов'язання складу повернути зерно особі, яка є власником свідоцтва, в обмін на обидві частини свідоцтва, пред'явлені разом або в обмін на складське свідоцтво (частина А) та суму кредиту і відсотків по ньому, одержаних за заставним свідоцтвом (частина Б).

До кредитних інструментів, що використовуються для поліпшення фінансового забезпечення діяльності учасників аграрного сектору, звичайно відносять також позики кредитних спілок.

В сучасних умовах кредитні спілки неефективно кредитують дрібних фермерів та власників господарств населення. Процентні ставки у кредитних спілках вищі, ніж у комерційних банках. Проте вони мають і ряд переваг перед банками: як правило, не вимагають забезпечення; процедура подачі заявки на одержання кредиту набагато простіша й швидша, ніж у комерційних банках.

Найчастіше проблеми фінансового характеру сільськогосподарських підприємств пов'язані з тим, що їх більшість не мають належної застави та кредитної історії, щоб мати доступ до банківських кредитів. За такої ситуації способом залучення фінансових ресурсів для тих підприємств, які не можуть отримати їх в інший спосіб є фінансовий лізинг.

Найбільш поширена схема фінансового лізингу показана на рис. 8.

Рис. 8. Схема проведення процесу фінансового лізинг.

Придбання майна, насамперед, технічних засобів в лізинг дозволяє сільськогосподарським підприємствам отримувати значну економію у порівнянні з використанням кредитних коштів на ці цілі. В таблиці 4 за даними НАК «Укראгролізинг» та АТ «Райффайзен Банк Аваль» розрахована

кінцева вартість придбання сільськогосподарської техніки вартістю 500 тис. грн за рахунок кредитів та фінансового лізингу. Відсоткова ставка за кредитом – 23%. Винагорода лізингодавцю за передану в лізинг техніку – 7% від невідшкодованої вартості. Термін дії кредитної угоди та договору фінансового лізингу – 5 років.

4. Порівняльний графік платежів придбання технічних засобів за умовами банківського кредиту та фінансового лізингу, тис. грн.

Показник	Придбання техніки на умовах	
	банківського кредиту	фінансового лізингу
Вартість придбання техніки	500	500
Початковий внесок, % вартості техніки / сума	30 / 150	15 / 75
Одноразова комісія	35,0	33,95
Платежі в перший рік, основна частина /	70 / 80,50	85 / 29,75
Платежі в другий рік, основна частина /	70 / 64,40	85 / 23,80
Платежі в третій рік, основна частина / проценти	70 / 48,30	85 / 17,85
Платежі в четвертий рік, основна частина /	70 / 32,20	85 / 11,90
Платежі в п'ятий рік, основна частина /	70 / 16,10	85 / 5,95
Всього	776,50	623,20
у т.ч. сплачено процентів	241,50	89,25

Із розрахунків, наведених у таблиці 4, видно, що вартість придбання технічних засобів буде нижчою при купівлі на умовах фінансового лізингу. Підприємствам не потрібно вносити заставу за отримані технічні засоби. Зважаючи на відсутність у більшості з них ліквідних основних засобів, це може бути іншим аргументом на користь цього інвестиційного інструменту.

Зменшити ризик неплатежів і виникнення боргу можна за допомогою факторингу – операції переуступки боргових прав підприємства іншому суб'єктові (фактора) (рис. 9).

Рис. 9. Схема здійснення процесу факторингу

Фактор стає власником несплачених боргових вимог, беручи на себе ризик їхньої несплати. У результаті факторингової операції клієнт підприємства-фактора дістає можливість швидше розрахуватися зі своїми боргами, запобігши виникненню сумнівних боргів, скоротити можливі витрати, що виникають через затримку платежів, та мати інші вигоди, за що він сплачує фактору певний процент.

Висновки. Підсумовуючи сказане, можна відзначити, що подальший розвиток аграрних підприємств значною мірою залежатиме від їх доступу до кредитних ресурсів. В удосконаленні системи кредитування сільськогосподарських товаровиробників та розвитку фінансово-кредитних відносин важливе значення має не лише збільшення обсягів кредитування, а й формування інфраструктури та механізмів надання фінансових послуг.

Література

1. Вініченко І.І. Інвестиційна діяльність аграрних підприємств: монографія. Донецьк : Юго-Восток, 2010. 442 с.
2. Гривківська С.М. Сільськогосподарське виробництво в Україні: стан та пріоритетні напрями фінансового забезпечення його розвитку. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. Випуск 36. Ч. III. Черкаси: ЧДТУ, 2014. С. 117-123.
3. Гудзь О.Є. Кредитування і банківське обслуговування підприємств агропромислового виробництва: сучасні тенденції та особливості. Київ: ННЦ ІАЕ, 2005. 170 с.
4. Гудзь О.Є., Дем'яненко М.Я., Стецюк П.А. Оцінка кредитоспроможності агроформувань (теорія та практика): монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2008. 302 с.
5. Інвестиційна привабливість аграрно-промислового виробництва регіонів України / Саблук П. Т., Кісіль М. І., Коденська М. Ю. та ін. За ред. М. І. Кісіля, М. Ю. Коденської. Київ: ННЦ ІАЕ, 2005. 478 с.
6. Колотуха С.М. Кредитування сільськогосподарських підприємств як ефективне джерело інвестиційної діяльності // Економіка АПК. 2009. № 1. С. 89-96.
7. Колотуха С.М., Бечко В.П. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: формування та використання в умовах економічної нестабільності // Вісник КІБіТ. 2016 № 1 (29). С. 29-37.
8. Олійник К.А. Фінансове забезпечення малих сільськогосподарських підприємств // Інноваційна економіка. 2012. №10. С. 257-262.
9. Самойлова Т.А. Джерела формування фінансового капіталу підприємства // Облік і фінанси АПК. 2011. № 1. С. 169-174.
10. Содома Р.І. Кредитна підтримка банками сільськогосподарських підприємств України // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 3 (52). – С. 118-121.
11. Стецюк П. Стратегічні домінанти фінансування розвитку агробізнесу [Електронний ресурс]. URL: <http://agrofin.com.ua>
12. Стецюк П.А., Гудзь О.Є., Войтюк А.В. Трансформація матриці банківського кредитування сільськогосподарських підприємств // Економіка АПК. – 2013. – № 12. – С. 49-55.

13. Супрун О.О. Підходи до інвестування та фінансування сільськогосподарських підприємств в системі державного регулювання // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Вип. 2 (5). Т.3. Економічні науки. Полтава: ПДАА. 2013. С. 298- 303

14. Танклевська Н.С., Супрун О.О.. Перспективи розвитку фінансування діяльності аграрних підприємств // Агросвіт. № 20. 2015. С. 255- 263

15. Янченко З.Б. Рівень інвестиційного покриття потреб аграрного сектору України // Інвестиції: практика та досвід. 2012. № 2. С. 15-18.

References:

1. Vinichenko I.I. Investment activity of agricultural enterprises: monograph. Donetsk: Yuho-Vostok, 2010. 442 p. (in Ukrainian).

2. Hryvkivska S.M. Agricultural production in Ukraine: state and main directions of financial assurance of its development. Proceedings of Cherkasy State Technological University. Series: Economics. Volume 36. Part III. Cherkasy: Cherkasy State Technological University, 2014. P. 117-123. (in Ukrainian).

3. Gudz O.Ye. Lending and banking services for agro-industrial enterprises: current trends and peculiarities. Kyiv: National Scientific Center "Institute of Agrarian Economy", 2005. 170 p. (in Ukrainian).

4. Gudz O.Ye, Demianenko M.Ya., Stetsiuk P.A. Assessment of the credit solvency of agricultural enterprises (theory and practice): monograph. Kyiv: National Scientific Center "Institute of Agrarian Economy", 2008. 302 p. (in Ukrainian).

5. Investment attractiveness of the agro-industrial regions of Ukraine / Sabluk P.T., Kisil M.I., Kodenska M. Yu. and others. M.I Kisil, M. Yu. Kodenska (ed.). Kyiv: National Scientific Center "Institute of Agrarian Economy", 2005. 478 p. (in Ukrainian).

6. Kolotukha S.M. Lending to agricultural enterprises as an effective source of investment activity // Economy of Agroindustrial Complex, 2009. No. 1. P. 89-96. (in Ukrainian).

7. Kolotukha S.M., Bechko V.P. Financial resources of agricultural enterprises: the formation of use in terms of economic instability // Bulletin of Kyiv Institute of Business and Technology, 2016 No. 1 (29). P. 29-37. (in Ukrainian).

8. Oliinyk K.A. Financial support of small agricultural enterprises // Innovative Economy, 2012. No. 10. P. 257-262. (in Ukrainian).

9. Samoilova T.A. Sources of formation of financial capital of an enterprise // Accounting and Finance of Agroindustrial Complex, 2011. No.1. P. 169-174. (in Ukrainian).

10. Sodoma R.I. Credit support of agricultural enterprises by banks in Ukraine // Accounting and Finance of Agroindustrial Complex, 2011. No. 3 (52). – P. 118-121. (in Ukrainian).

11. Stetsiuk V.P. Strategic dominants of agribusiness financing [Electronic resource]. URL: <http://agrofin.com.ua> (in Ukrainian).

12. Stetsiuk P.A., Gudz O.Ye., Voytyuk A.V. Transformation of matrix of bank lending to agricultural enterprises // Economy of Agroindustrial Complex, 2013. No. 12. P. 49-55. (in Ukrainian).

13. Suprun O.O. Approaches to investing and financing of agricultural enterprises in the system of state regulation // Proceedings of Poltava State Agrarian Academy. Ed. 2 (5). Vol.3. Economic science. Poltava: Poltava State Agrarian Academy, 2013. P. 298- 303. (in Ukrainian).

14. Tanklevska N.S. , Suprun O.O. Prospects of the development of financing of the activities of agricultural enterprises // Agrosvit, 2015. No. 20. P. 255-263. (in Ukrainian).

15. Yanchenko Z.B. The level of investment of needs for the agricultural sector of Ukraine // Investments: practice and experience, 2012. No.2. P. 15-18. (in Ukrainian).

Одержано 25.04.2017

Аннотация

Колотуха С.Н., Бечко В.П., Мельник Е.Н.

Механизм усовершенствования банковского кредитования аграрных предприятий.

В современных условиях хозяйствования повышается потребность сельскохозяйственных предприятий в внешних источниках финансирования своей деятельности. При этом очень важным условием есть соблюдение оптимальной структуры капитала предприятия, это в значительной степени влияет на его финансовую устойчивость и кредитоспособность.

Значительной части сельскохозяйственных предприятий в процессе ведения финансово – хозяйственной деятельности приходится использовать заемный капитал, в том числе кредиты коммерческих банков, что в данное время есть проблематичным. Поэтому в условиях рынка развития разных форм хозяйствования требуют дальнейших исследований с целью поиска путей усовершенствования финансово – кредитного механизма.

ВАТ «Шубиноставское» является сельскохозяйственным производителем, которому характерна сезонность производства, соответственно и цикличность получения прибыли. Однако средства на проведение хозяйственной деятельности необходимы на протяжении года. ВАТ «Шубиноставское» имеет возможность воспользоваться средствами, которые могут быть получены в форме банковского кредита.

Государственная поддержка сельскохозяйственных предприятий способствовала доверительным отношениям между банками и агропроизводителями. Средняя рыночная процентная ставка за использование краткосрочных кредитов банка снизилась почти в три раза. Значительным результатом стало использование механизма удешевление кредитов, привело к снижению реальной кредитной ставки.

Исследования показывают, что кредитование ВАТ «Шубиноставское» имеет тенденцию у росту, однако в незначительном объеме. Банки аргументируют это нестабильностью заёмщиков, поэтому они не рискуют выдавать кредиты на большую сумму и на длительный период без соответствующей заставы. Заставой 80% предприятий АПК есть будущий урожай, которому характерен высокий риск потери через сложные климатические условия. В соответствии с принципом кредитования, банк должен иметь право для защиты своих интересов в процессе кредитования, то есть недопущение убытков от невозврата долга через неплатежеспособность заёмщика. Поэтому на эффективность кредитования банковским учреждением влияет эффективная система защиты от риска невозвращения средств.

Анализ кредитных долгов ВАТ «Шубиноставское» с коммерческими банками на предмет заставы показал, что банковские учреждения ставят значительные требования к заставному имуществу. Значение имуществом колеблется от 1,5 до 2. Это значит, что если предприятие предоставляет в заставу объекторыночной стоимостью 2 млн. грн, то оно может рассчитывать на получение кредита в сумме 1 млн. грн.

Недостаточный уровень кредитного обеспечения исследуемых сельскохозяйственных

предприятий обусловлен несовершенным механизмом кредитования. Можно утверждать, что производным следствием отрицательных черт современных кредитных отношений в аграрной сфере есть взаимозависимое объединение следующих главных факторов, недостаток и высокая стоимость кредитных ресурсов в кредитора с недостаточной прибыльностью заёмщика.

Вопрос кредитования аграрных предприятий может быть решен через совершенствование механизма кредитования.

Использование земли в качестве предмета заставы существенно повышает вероятность получения кредита. Поэтому считаем, что земли сельскохозяйственного назначения целесообразно рассматривать как потенциальную и ликвидную заставу, которая предоставит возможность сельскохозяйственным производителям получать средне- и долгосрочные банковские кредиты.

При отсутствии земельной ипотеки в качестве кредитной заставы могут быть использованы складские свидетельства и другие товарораспорядительные документы на сельскохозяйственную продукцию.

До кредитных инструментов, которые используются для улучшения финансового обеспечения деятельности участников аграрного сектора также относят кредиты кредитных союзов.

Важным фактором кредитного обеспечения сельскохозяйственных предприятий есть развитие лизинговых отношений. Финансовый лизинг дает возможность сэкономить средства для инвестирования в другие виды деятельности или приобрести технику, стоимость которой превышает годовые финансовые возможности, решить проблемы с получением средств, улучшить финансовое состояние, укрепить при помощи современных форм кредитования.

Дальнейшее развитие аграрных предприятий в значительной степени зависит от кредитного механизма, развития рынка кредитов и его инфраструктуры.

Ключевые слова: сельскохозяйственные товаропроизводители, кредит, кредитные обязательства, залог, льготное кредитование, лизинг, факторинг.

Annotation

Kolotukha S.M., Bechko V.P., Melnyk K.M.

The mechanism of improving of bank crediting of agricultural enterprises.

In modern conditions of management there is the increasing of the demand of agricultural enterprises for external sources of financing of their activities. At the same time, a very important condition is the observance of the optimal structure of the capital of an enterprise, this largely affects its financial stability and creditworthiness.

Many agricultural enterprises in the process of conducting financial and economic activities have to use the borrowed capital, including loans from commercial banks, which is problematic at this time. Therefore, in the conditions of the market the development of various forms of management needs further research in order to find the ways to improve the financial and credit mechanism.

Open joint-stock partnership "Shubynostavske" is an agricultural producer, which is characterized by seasonality of production, and consequently cyclical profit. However, the funds for economic activities are needed throughout the year. Open joint-stock partnership "Shubynostavske" has the opportunity to use the funds that can be obtained in the form of a bank loan.

State support of agricultural enterprises has promoted trust between banks and agricultural producers. The average market interest rate for the use of short-term bank loans has fallen by almost three times. The use of the mechanism of cheapening loans has become the significant result, which has led to a decrease of real interest rates.

The research has shown that the crediting of open joint-stock partnership "Shubynostavske" tends to grow, but in a small amount. Banks substantiate this by the instability of borrowers, so they do not risk issuing loans for a large sum and for a long period without an appropriate outpost. Outpost of 80% of the enterprises of the agro industrial complex is a future crop, which is characterized by a high

risk of loss through difficult climatic conditions. In accordance with the principle of lending, a bank must have the right to protect its interests in the process of lending, that is to avoid losses from defaulting the debt through the insolvency of the borrower. Therefore, the efficiency of lending by a banking institution is influenced by an effective system of protection from the risk of non-return of funds.

Analysis of credit debts of open joint-stock partnership "Shubynostavske" with commercial banks for the purpose of outposts shows that bank institutions have a significant demand for disguised property. The value of the property ranges from 1.5 to 2. This means that if an enterprise provides an object with a market value of 2 million UAH, it can expect receiving a loan in the amount of 1 million UAH.

Insufficient level of credit support for the studied agricultural enterprises is substantiated by an imperfect mechanism of lending. It can be mentioned that the derivative effect of negative features of modern credit relations in the agrarian sphere is the interdependent combination of the following main factors, the lack and high cost of credit resources of a creditor with insufficient profitability of the borrower.

The issue of lending to agrarian enterprises can be resolved through the improvement of the lending mechanism.

The use of land as an object of an outpost significantly increases the probability of obtaining a loan. Therefore, we believe that agricultural land should be considered as a potential and marketable outpost, which will provide an opportunity for agricultural producers to receive medium- and long-term bank loans.

With the absence of land mortgages, warehouse certificates and other shipping documents for agricultural products can be used as a credit outpost.

Credit instruments, which are used to improve financial support for the activities of the participants in the agrarian sector, also include credit union loans.

The development of leasing relationships is the important factor in credit support of agricultural enterprises. Financial leasing makes it possible to save money for investing in other activities or purchase equipment that exceeds the annual financial costs, to solve the problems with obtaining funds, to improve financial condition, to strengthen it with modern forms of lending.

The further development of agrarian enterprises largely depends on the credit mechanism, the development of the credit market and its infrastructure.

Key words: agricultural commodity producers, credit, credit obligations, outpost, preferential crediting, leasing, factoring.

УДК 338.484

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ САНАТОРНО-КУРОРТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

О. А. Лозова, кандидат економічних наук

Д. Ю. Мамотенко, кандидат економічних наук

Запорізький національний технічний університет

У статті проведено аналіз сучасного стану санаторно-курортної галузі України. Встановлено, що на сьогодні в Україні існує розвинена мережа санаторно-курортних та оздоровчих закладів. Виявлено чинники, які негативно впливають на розвиток санаторно-курортної галузі та запропоновано шляхи їх усунення.

Ключові слова: туризм, санаторно-курортна галузь, санаторно-курортні заклади, оздоровчі заклади, розвиток, динаміка, чинники.